

**UCHWAŁA NR XLV/381/23
RADY GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA**

z dnia 29 września 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U.z 2023 r. poz. 40 z późn.zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn.zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2023 - 2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ostrów Mazowiecka.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XXIV/202/21 Rady Gminy Ostrów Mazowiecka z dnia 17 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2021 - 2024.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Krystyna Kossowska

Załącznik do uchwały Nr XLV/381/23
Rady Gminy Ostrów Mazowiecka
z dnia 29 września 2023 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2023-2028**

Spis treści

ROZDZIAŁ I. Wstęp

1. Podstawy prawne przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej
2. Wprowadzenie
3. Adresaci Programu
4. Miejsce realizacji Programu
5. Realizatorzy Programu i czas realizacji

ROZDZIAŁ II. Część programowa

1. Opis problemu
2. Założenia Programowe
3. Pozytywne i negatywne aspekty realizacji Programu
4. Cele i zadania Programu
5. Harmonogram Realizacji Programu

ROZDZIAŁ III. Część diagnostyczna

1. Zasoby instytucjonalne
2. Potrzeby w sferze przeciwdziałania przemocy domowej
3. Przewidywane efekty i rezultaty Programu
4. Monitoring i ewaluacja, sprawozdawczość, środki finansowe na realizację Programu.
5. Kontrola i nadzór

ROZDZIAŁ I.

WSTĘP

Instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 72 Konstytucji stanowi, iż Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2028 zwany dalej Programem, znajduje normatywne oparcie w art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zgodnie z powołanym przepisem do zadań własnych gminy należy opracowywanie i realizowanie programów przeciwdziałania przemocy domowej. Program uwzględnia założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 przyjęty Uchwałą nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 roku oraz jest zgodny z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2024.

Głównym celem Programu jest dążenie do ograniczania skali i skutków przemocy domowej i rodzinnej na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka. Program zakłada podejmowanie działań chroniących ofiary przemocy, skierowanych do sprawców przemocy oraz działań edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa i służb świadczących fachową pomoc i wsparcie. W programie zawarto podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy domowej, istotne przy planowaniu działań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy. Określono cel strategiczny oraz konkretne zadania Programu. Wskazano źródła finansowania zadań programowych w sposób umożliwiający ich rozwinięcie i uszczegółowienie, adekwatnie do aktualnych potrzeb lokalnych. Niniejszy Program będzie stanowił wspólny plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. Przez interdyscyplinarność powinien przyczynić się do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy oraz ograniczenia zjawiska przemocy, a tym samym poprawy kondycji rodzin.

1. PODSTAWY PRAWNE PRZECIWDZIAŁANIA ZJAWISKU PRZEMOCY DOMOWEJ

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.). Definiuje ona pojęcie przemocy domowej, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec osób stosujących przemoc domową.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej określa dla samorządu gminnego następujące zadania: tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej; prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia; tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pozostałe akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą domową i osób stosujących przemoc domową to:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,

Ponadto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest spójny z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023, którego celem głównym jest *zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.*

- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2022-2025.

2. WPROWADZENIE

Zjawisko przemocy domowej należy analizować przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doświadczającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc domową. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Natomiast perspektywa społeczna, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy. Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyczy rodziny o różnym statusie społecznym i należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka: kształtuje osobowość, system wartości i sposób życia. Niebagatelną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny mają relacje pomiędzy rodzicami, które powinny być oparte na miłości, wzajemnym szacunku i zrozumieniu. Jeśli występują zaburzenia w tej sferze, role wewnątrzrodzinne także ulegają zaburzeniu, w konsekwencji następuje stopniowa dezorganizacja życia rodzinnego. Przemoc domowa może być zatem skutkiem i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest także kluczowym zagrożeniem dla rodziny.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje szkodliwe, ujawniające się w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Działa dysfunkcyjnie na wszystkie sfery życia rodziny.

2. Definicja i charakterystyka zjawiska przemocy

Przemoc domowa jest problemem złożonym i ma wiele definicji. Powszechnie traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.) *„należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*

d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.”

W odniesieniu do zachowań przemocowych zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu:

- **intencjonalność**, co oznacza, że postępowanie sprawcy nie jest przypadkowe, ma charakter świadomego i zamierzonego działania.
- **asymetria sił** wykorzystanie przez sprawcę nierównowagi sił fizycznych, psychicznych, ekonomicznych do wymuszenia na osobie bliskiej pożądanego zachowania.
- **naruszenie dóbr i praw osobistych drugiego człowieka** uderzenie w dobro drugiej osoby, naruszenie jej wolności osobistej i godzenie w jej podstawowe prawa.
- **powodowanie szkody i cierpienia** osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie drugiej strony na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że będąc poddaną takiemu oddziaływaniu ma mniejszą zdolność do samoobrony

Osobami doznającymi przemocy domowej najczęściej są kobiety i dzieci, dotyczy ona jednak również mężczyzn oraz osób w podeszłym wieku. Przemoc wobec osób starszych, definiowana jest jako pojedyncze lub powtarzające się działanie lub brak odpowiedniego działania, które występuje w jakiegokolwiek relacji, gdzie oczekuje się zaufania. Przemoc ta może przybierać różne formy, takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, seksualna, finansowa, a także kształt intencjonalnego oraz nieintencjonalnego zaniedbania. Ponadto może dochodzić do innego rodzaju przemocy, a mianowicie do dyskryminacji. Może ona przybierać formę działań świadomych lub nieświadomych. Przemoc wobec osób starszych to coraz poważniejszy problem społeczny, a wśród głównych ich form wyróżnia się: izolowanie, zabieranie pieniędzy, wytykanie choroby i niepełnosprawności, szantażowanie, ograniczenie swobody decyzji, wmawianie choroby psychicznej, zaniedbywanie, itp. Osoby doznające przemocy nierzadko charakteryzuje niskie poczucie własnej wartości, winy oraz wstydu, co jest efektem poniżenia, upokarzania i ciągłego krytykowania. To wszystko powoduje, że osoby te nabierają przekonania, iż są bez wartości, tracą dla siebie szacunek, wiarę we własne możliwości oraz zanika u nich poczucie bezpieczeństwa i zaufanie do siebie samego. Mają skrajnie niską samoocenę, czują złość i urazę, nie widzą też możliwości wyjścia z takiej sytuacji. Dopatrują się winy w sobie, a świat postrzegają jako wrogi i niepojęty. Przemoc domowa dotyczy również uwikłanych w problem uzależnień. Uzależnienie

przynajmniej jednego domownika ma niekorzystny wpływ na funkcjonowanie pozostałych jej członków. Wynika to między innymi z atmosfery panującej w środowisku domowym, a także zaburzonych relacji między członkami z problemem alkoholowym, narkotykowym lub innym. Stan chronicznego napięcia i stresu wpływa destrukcyjnie nie tylko na funkcjonowanie w życiu codziennym osób dorosłych, ale stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dziecka. Nieprzewidywalność wydarzeń i trwanie w ciągłej niepewności wywołuje u niego poczucie braku stabilności oraz bezpieczeństwa. Wyróżnić można następujące formy przemocy:

- **fizyczną** – jest to naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być przeróżne, np. złamania, siniaki, poparzenia, itp. Powodowana jest poprzez np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni.
- **psychiczną** – przemoc psychiczna oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów religijnych, pochodzenia, narzucanie własnych przekonań, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, odrzucenie, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, stosowanie gróźb, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie).
- **seksualną** – jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
- **ekonomiczną** – opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Podporządkowanie materialne partnerki/partnera bądź innych osób w rodzinie sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku sprawcy albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.
- **zaniedbanie** – nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych. Polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb psychicznych i/lub biologicznych. Może

dotyczyć dzieci ale ma miejsce także odnośnie osób starszych, niepełnosprawnych czy chorych, których stan zdrowia wymaga opieki.

2.1.Czynniki ryzyka przemocy domowej

Przemoc domowa jest bardzo złożonym zjawiskiem, na którego występowanie ma wpływ wiele czynników dotyczących obszarów funkcjonowania zarówno jednostki, jak i środowiska w którym żyje. Znajomość tychże czynników ryzyka stanowi zasób w diagnozowaniu sytuacji domowej, tworzeniu indywidualnego planu pomocy oraz budowania programów profilaktycznych. Za literaturą podmiotu wymienia się następujące wymiary zwiększające ryzyko pojawienia się przemocy:

Wymiar makrosystemowy

- „normy społeczne i kulturowe: przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej oraz kar cielesnych wobec dzieci, przekonania związane z rolą mężczyzny w rodzinie, przekonania o prawie rodziców do dominacji nad dziećmi, mężczyzn nad kobietami, tajemnicy rodzinnej (przekonanie o tym, że o sytuacji domowej, problemach w niej występujących nie powinno się nikomu mówić, są one wyłączną ich sprawą), mity i stereotypy społeczne na temat osób uwikłanych w przemoc;
- niewielkie sankcje wobec osób stosujących przemoc bądź ich nieegzekwowanie;
- nierówności społeczne i dyskryminacja (np. ze względu na płeć, wiek, status materialny itp.);
- środowisko będące źródłem stresu: bezrobocie, problemy w pracy, złe warunki mieszkaniowe, kumulacja problemów życiowych;
- izolacja społeczna: mała ilość kontaktów społecznych, brak wsparcia społecznego;

Wymiar rodzinny

- doświadczenie przemocy lub bycie świadkiem przemocy w dzieciństwie;
- odroczone, mało przewidywalne zachowania rodziców;
- bezradna, bezwolna matka, doświadczająca przemocy lub stosująca przemoc wobec dzieci;
- peryferyczny ojciec, emocjonalnie mało zaangażowany w relację z dzieckiem, wyłączony z opieki nad dzieckiem, stosujący manipulację lub wręcz psychopatyczny;
- wykorzystywanie w rodzinie przez osoby bliskie;
- zaniedbania w dzieciństwie;
- brak akceptacji i właściwych relacji z bliskimi, brak więzi emocjonalnych w rodzinie, rozpad więzi, chłód;
- samotność dziecka, niedostrzeganie jego emocji lub manipulacja emocjami dziecka;

- dziedziczenie wzorca przemocy;
- wzory agresywnego zachowania w rodzinie i środowisku;
- multiplikacja problemów występujących w rodzinie: np. uzależnienia, nadużywanie alkoholu, problemy finansowe, ubóstwo itp.;
- zachowania przemocowe, w tym w szczególności dotyczące ról w rodzinie, powodujące lęk;

Wymiar materialny

- ubóstwo lub bardzo dobra sytuacja materialna kosztem nadmiernej pracy przy braku, chłodnych bądź przemocowych relacjach;
- obserwowanie przemocy ekonomicznej w rodzinie w dzieciństwie;
- doświadczanie w dzieciństwie manipulacji materialnymi środkami w związku z zapewnieniem lojalności wobec konkretnego rodzica;

Wymiar osobowościowy

- słaba kontrola swojego zachowania;
- niska samoocena;
- potrzeba dominacji i wywierania wpływu;
- nieumiejętność radzenia sobie ze stresem;
- zaburzenia osobowości, w szczególności narcyzm, osobowość nieprawidłowa (psychopatia);
- uzależnienia;
- zanik lub zmniejszenie sprawności seksualnej;
- podatność na doznawanie krzywdy, w szczególności trwanie w szkodliwym układzie;
- brak zdolności przystosowywania się do zmieniających się warunków środowiskowych oraz utrzymywania optymalnego funkcjonowania psychospołecznego (dezadaptacyjność);

Wymiar poznawczy, wyobraźniowy

- dotyczy w szczególności osób stosujących przemoc seksualną
- obsesyjne fantazje seksualne, wcześniej uwarunkowane np. pornografią (tzw. imprinting);
- preferowanie bezosobowych relacji seksualnych;
- wrogość w zakresie poglądów i przekonań wobec kobiet.”

2.2. Skutki przemocy domowej

Przemoc domowa dotyka nie tylko osobę bezpośrednią jej doświadczającą i osobę ją stosującą, ale wszystkich domowników. Rodzina, która powinna zapewniać bezpieczeństwo, troskę, szacunek

i miłość staje się polem walk, w których mogą być tylko przegrani. Sutki przemocy dotyczą więc zarówno ofiarę, jak i świadków zachowań przemocowych.

W klasyfikacji ICD-11 wymienione zostały następujące skutki stosowania przemocy: pojawienie się lub zaostrzenie takich objawów jak: znaczny strach, psychologiczny dystres, zakłócające normalne funkcjonowanie objawy somatyczne, lęk przed ponownym wystąpieniem nadużyć, który znacząco ogranicza którąś z głównych czynności życiowych ofiary (praca, edukacja, religia, usługi medyczne, relacje interpersonalne).

U osób narażonych na działanie stresora traumatycznego, którym może być sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia, śmierć bliskiej osoby lub bycie świadkiem wypadku czy innej sytuacji zagrażającej życiu nawet obcej nam osoby może rozwinąć się PTSD (ang. post traumatic stress disorder), czyli zespół stresu pourazowego, zaliczamy do grupy zaburzeń lękowych. Do najczęściej występujących objawów należą: izolowanie się od otoczenia, nadmierne, nieadekwatne reakcje na bodźce, np. wybuchy gniewu, ponowne przeżywanie (flashbacks): niezwykle żywe i intensywne wspomnienia dotyczące przebiegu traumatycznego zdarzenia, które pojawiają się niezależnie od woli, koszmary senne związane z traumatyczną sytuacją, anhedonia: niezdolność do odczuwania przyjemności, unikanie sytuacji mogących budzić wspomnienia związane z sytuacją, która spowodowała traumę, myśli samobójcze, zaburzenia snu, kołatanie serca, bóle głowy, przyspieszony oddech, brak apetytu.

Dziecko będące świadkiem przemocy zawsze jest również ofiarą, z uwagi na niezdolność do emocjonalnego poradzenia sobie z obserwowaną sytuacją, poczucie bezsilności i niezrozumienia. O stresie pourazowym u dzieci mówimy, gdy dziecko doświadcza lub jest świadkiem zdarzeń zagrażających jego życiu i zdrowiu lub najbliższych mu osób, jak np. rodzice i rodzeństwo bądź zdarzeń, które dziecko odbiera jako zagrażające życiu i zdrowiu. Zdarzenie to jest dla dziecka tak trudne, że nie umie ono emocjonalnie sobie z nim poradzić, co uruchamia intensywne reakcje fizyczne i psychiczne, które mogą przerażać w równym stopniu, co samo zdarzenie traumatyczne. Należą do nich: przytłaczające poczucie przerażenia i bezsilności, nagły wzrost tętna, drżenie ciała, zawroty głowy, utrata kontroli nad zwieraczami, nadmierna czujność, wzburzenie bądź smutek. Dziecko może zacząć zachowywać się w sposób zdezorganizowany, nieprzewidywalny, często niezrozumiały dla otoczenia. W odróżnieniu od dorosłych, którzy unikają sytuacji skojarzonych z traumą, dzieci mogą w sposób uporczywy powtarzać odgrywanie tragicznego zdarzenia przez zabawę, historie lub rysunki.

Z kolei zespół dziecka maltretowanego polega na różnych sposobach krzywdzenia dzieci. Według Światowej Organizacji Zdrowia (*World Health Organization* – WHO), za zespół dziecka maltretowanego uważa się "każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej,

społeczeństwa lub państwa, które ujemnie wpływa na zdrowie, rozwój fizyczny i psychiczny dziecka". Zostały również wskazane kategorie maltretowania, które obejmują: bicie i maltretowanie fizyczne, gwałt i nadużycia seksualne, prześladowanie emocjonalne, głodzenie, zaniedbanie fizyczne i emocjonalne oraz zaniedbanie lecznicze. Krzywdzenie dziecka może doprowadzić do kalectwa fizycznego, upośledzenia umysłowego, zaburzeń psychicznych oraz emocjonalnych, a w najgorszym przypadku nawet do zgon. Zespół dziecka maltretowanego” (maltreatment child syndrom) to termin medyczny o bardzo szerokim znaczeniu pojęciowym, zawierający w swojej istocie szereg różnych zespołów klinicznych. Jest jednak jeszcze wiele innych, rzadziej dostrzeganych skutków przemocy stosowanej wobec dzieci. Można zaliczyć do nich brak poczucia bezpieczeństwa, przynależności uczuciowej do osób najbliższych, obniżoną samoocenę, nieakceptowanie siebie, poczucie zagubienia, krzywdy i winy, trudności w nawiązywaniu kontaktu z otoczeniem. Osoby będące ofiarami przemocy przeżywają stany depresyjne i lęki, są egocentryczne, bierne i zależne lub agresywne i nadpobudliwe (dotyczy to głównie dzieci). Obserwuje się również zaburzenia poznawcze tj. zaburzenia w pamięci, koncentracji uwagi oraz zaburzenia zachowania i emocjonalne.

3. Cyberprzemoc - rodzaje, skutki, objawy

Nową formą przemocy, która nie zostawia śladów na ciele i trudno dostrzec, zdiagnozować to cyberprzemoc, dla której Internet i telefon komórkowy są narzędziem dotarcia do ofiar. Żyjemy w świecie Internetu, telefonów, komputeryzacji. Internet daje nam ogromne możliwości, ułatwia pracę, naukę, zdobywanie informacji, kontaktowanie się z innymi. Telefony ułatwiają nam życie w wielu jego aspektach, pozwalają na kontaktowanie się, korzystanie z internetu. Wszystko zajeżdża się ze sobą, tworząc nowoczesną sieć informacji, rozrywki, nauki oraz możliwości. Niestety, ma ona swoją ciemną stronę.

Cyberprzemoc, znana również pod nazwą: cyberbullying, to przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, zwłaszcza sieci Internet oraz telefonii komórkowej. Czy to zjawisko stosunkowo nowe? Istnieje, odkąd istnieje Internet i telefony, także nie jest czymś bardzo nowym. Niestety, w ostatnich latach o wiele bardziej przybiera na sile, tworzone są nowe formy i metody atakowania swoich ofiar, poważniejsze są również skutki tego rodzaju przemocy. Szacuje się, że cyberprzemoc dotyka nawet do 50% ludzi, zwłaszcza młodych. Oznacza to, że co druga osoba przynajmniej raz zetknęła się z tą formą agresji.

3.1. Cel i rodzaje cyberprzemocy

Cyberprzemoc, jak każda inna forma przemocy, ma na celu zadanie bólu (w tym wypadku głównie psychicznego) i sprawienie przykrości drugiej stronie. Akty przemocy są zwykle powtarzalne, ale obejmują różne formy. Do technik cyberprzemocy zaliczyć można:

- nękanie, grożenie, straszenie przez telefon, komunikatory poprzez pisanie postów, komentarzy, SMSów;
- publikowanie obrażających lub wulgarnych postów i komentarzy;
- wykluczanie z grona znajomych, np. na portalach społecznościowych;
- rozsyłanie wyśmiewających lub obraźliwych treści na nasz temat;
- publikowanie ośmieszających lub upokarzających zdjęć (fotomontaże również);
- włamania na konta serwisów społecznościowych oraz publikowanie tam własnych treści;
- podszywanie się pod inne osoby;
- sexting - czyli przesyłanie zdjęć o tematyce seksualnej, pornograficznej.

Terminem łączącym się z cyberprzemocą jest hejt. Pochodzi on od angielskiego "hate", które znaczy nienawidzić. Hejt w sieci i mediach społecznościowych obejmuje obrażanie, wyśmiewanie kogoś, umieszczanie nienawistnych komentarzy na jego temat. Hejt może dotyczyć każdej osoby: ucznia, osoby dorosłej, a nawet znanej. Bardzo często gwiazdy i celebryci padają ofiarami cyberhejtu.

3.2. Przyczyny cyberbullyingu

Dlaczego rodzi się przemoc w sieci? Kto za nią odpowiada i dlaczego inni padają jej ofiarami? Na to pytanie trudno jest jednoznacznie odpowiedzieć. Bardzo często za bycie sprawcą oraz ofiara odpowiadają czynniki środowiskowe oraz osobowościowe. Sprawcy przemocy to najczęściej osoby:

- o niskiej pewności siebie, które tym sposobem zadawania przemocy rekompensują sobie niewielką samoocenę;
- wychowywane w rodzinach przemocowych, patologicznych lub z problemem nadmiernej surowości opiekunów;
- o skłonnościach socjopatycznych, czerpiące przyjemność ze sprawiania innym przykrości.

Ofiary tej formy przemocy to najczęściej ludzie:

- Mało odporni psychicznie, o niskiej samoocenie, uległe;
- Poszukujące w sieci przyjaciół, rozrywki, mające trudności z funkcjonowaniem w świecie rzeczywistym;
- Nieśmiałe, zakompleksione, mające trudności z asertywnością, bronieniem swojego zdania.

Cyberprzemoc jest w tym wypadku podobna do tradycyjnej: sprawca to osoba z problemami lub socjopata. Ofiara to człowiek uległy, zakompleksiony, mało pewny siebie.

Niestety, w tym przypadku sprawcą może być również ktoś podobny do ofiary: nieśmiały i cichy, który w świecie wirtualnym przejmując rolę agresora.

3.3. Objawy cyberprzemocy

Jak rozpoznać, że to cyberprzemoc? Jak poznać jej ofiarę? Nie jest to zadanie łatwe, ponieważ oprawcy zwykle działają anonimowo, nie ma również żadnych fizycznych objawów tego rodzaju przemocy, jak np. siniaki. To rodzaj przemocy psychicznej, niezwykle trudnej do zdiagnozowania. Naszą uwagę powinny jednak zwrócić pewne oznaki.

- Bliska osoba wiele czasu spędza w sieci lub z telefonem w dłoni lub wręcz przeciwnie: unika tych mediów, choć wcześniej korzystała z nich;
- Coś zmieniło się w zachowaniu bliskiej osoby: jest wystraszona, smutna, załęknioma, unika rozmów na pewne tematy;
- Bliska nam osoba stała się apatyczna lub wręcz odwrotnie: agresywna, ma problemy ze snem, jest rozdrażniona, nie może się na niczym skupić;
- Bliska osoba ograniczyła lub zablokowała dostęp do swoich informacji w sieci, np. profili w serwisach społecznościowych, zmieniła hasło dostępu do maila.

Zmiana zachowania w połączeniu z nagminnym obcowaniem z mediami lub całkowite ich ograniczenie powinny wzbudzić naszą czujność. Warto o tym pamiętać, ponieważ cyberprzemoc jest zjawiskiem, niosącym bardzo poważne skutki.

3.4. Skutki psychiczne cyberbullyingu

Przemoc w sieci nie zostawia śladów na ciele, co nie znaczy, że nie ma żadnych konsekwencji. Jakie skutki może nieść za sobą przemoc w internecie dla jej ofiar? Zwykle są one po pewnym czasie zauważalne dla otoczenia i obejmują:

- przeżywanie bardzo negatywnych emocji: strach, lęk, złość, gniew, frustracja;
- poczucie bezradności;
- spadek samooceny i pewności siebie;
- problemy ze snem i koncentrowaniem uwagi;
- nasilenie izolacji społecznej;
- zaniedbywanie swoich obowiązków osobistych i zawodowych;
- nastroje depresyjne;
- myśli, a nawet próby samobójcze.

Wiele zależy od cech danej osoby: ofiary mogą różnie reagować na cyberprzemoc i jej skutki mogą być różnorodne. Ofiary cyberprzemocy mogą, ale nie muszą wymagać pomocy. W wielu przypadkach wdraża się wsparcie w postaci okresowej terapii psychologicznej.

W momencie, gdy cyberprzemoc była długotrwała lub bardzo zaawansowana, podejrzewa się depresję lub inne zaburzenia, ofiara skierowana zostaje na badania psychiatryczne.

3. ADRESACI PROGRAMU

Program adresowany jest do rodzin i osób, które ze względu na przemoc domową wymagają wsparcia społecznego, osób stosujących przemoc domową, świadków przemocy domowej, osób zagrożonych przemocą, dzieci i młodzieży, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

4. MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU

Obszar Gminy Ostrów Mazowiecka.

5. REALIZATORZY PROGRAMU I CZAS REALIZACJI

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 będzie realizowany przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej, placówki oświatowo-wychowawcze z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka, Szpital Powiatowy w Ostrowi Mazowieckiej, ośrodki zdrowia z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej, Sąd Rejonowy- kuratorzy zawodowi i społeczni, Prokuraturę Rejonową w Ostrowi Mazowieckiej oraz organizacje pozarządowe.

ROZDZIAŁ II.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. OPIS PROBLEMU

Diagnoza zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa jest problemem, o którym trudno się rozmawia, co oznacza, że trudno się go również bada. Mimo to, iż wiele mówi się na temat zjawiska przemocy domowej, co ma wpływ na świadomość społeczeństwa, to nadal temat przemocy skrywany jest w czterech ścianach, stąd też jest to zjawisko trudne do oszacowania. Osoby doznające przemocy najczęściej ukrywają fakt bicia i wykorzystywania przed otoczeniem, rzadko również decydują się na fachową pomoc którejs z zajmujących się tym problemem instytucji.

Na podstawie posiadanych danych dotyczących zjawiska przemocy konieczna staje się realizacja następujących działań, tj.

1. Działania profilaktyczne na terenie Gminy powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny się one ograniczać jedynie do środowiska szkoły - uczniów i nauczycieli, ponieważ wówczas przynoszą znacznie mniejsze efekty.
2. Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, które obejmą wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.
3. Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy odnośnie problemu przemocy, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.
4. Rekomenduje się zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy domowej na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.
5. Rekomenduje się kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązanie współpracy z służbą zdrowia w celu usprawnienia procedury "Niebieskiej Karty".
6. Rekomenduje się przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą a konfliktem oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy domowej.
7. Rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.
8. Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.
9. Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury "Niebieskiej Karty" w szkole.

10.

Skala problemu przemocy domowej

Jedną z kluczowych instytucji świadczących pomoc dla rodzin z problemem przemocy domowej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej oraz funkcjonujący w jego ramach Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W pracy na rzecz rodzin doświadczających przemocy domowej pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej współpracują z instytucjami i służbami takimi jak: Policja, Prokuratura, Sąd Rejonowy - kuratorzy, służba zdrowia, oświata.

Skala zjawiska przemocy domowej w gminie Ostrów Mazowiecka została przeprowadzona w oparciu o dane statystyczne będące w posiadaniu Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej oraz danych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrowi Mazowieckiej.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie Powiatu oraz Gminy Ostrów Mazowiecka przeprowadzona została na przestrzeni lat 2019-2022 następująca liczba interwencji domowych.

INTERWENCJE DOMOWE PRZEPROWADZONE W POWIECIE OSTROWSKIM W LATACH 2019-2022

LATA	LICZBA PRZEPROWADZONYCH INTERWENCJI DOMOWYCH
2019	209
2020	196
2021	175
2022	142

ŹRÓDŁO: Dane Powiatowej Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

INTERWENCJE DOMOWE PRZEPROWADZONE W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA

W LATACH 2019-2022

LATA	LICZBA PRZEPROWADZONYCH INTERWENCJI DOMOWYCH
2019	44
2020	36
2021	32
2022	30

ŹRÓDŁO: Dane Powiatowej Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

Jak wynika z danych zgromadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej liczba przeprowadzonych interwencji domowych zarówno na terenie powiatu jak również gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2019-2020 zmalała w porównaniu do lat ubiegłych.

LICZBA ZAŁOŻONYCH "NIEBESKICH KART" PRZEZ FUNKCJONARIUSZY POLICJI NA TERENIE POWIATU I GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA W LATACH 2019-2022

LATA	POWIAT	GMINA
2019	292	46
2020	294	41
2021	175	32
2022	142	30

ŹRÓDŁO: Dane Powiatowej Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

Przedstawione powyżej dane obrazują, że na terenie powiatu ostrowskiego zjawisko przemocy domowej z roku na rok ulega tendencji spadkowej. Jednakże procentowy udział założonych Niebieskich Kart na terenie gminy Ostrów Mazowiecka, w stosunku do liczby prezentowanych na terenie powiatu ostrowskiego, wykazuje tendencję, stale malejącą. Zobrazowane dane świadczą o tym, że skala problemu przemocy domowej jest nadal kwestią wymagającą systemowego działania. Podejmowane działania na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka potwierdzają skuteczność w dziedzinie udzielania pomocy jak również w dziedzinie prewencji.

OSOBY POKRZYWDZONE W WYNIKU PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE OSTROWSKIM W LATACH 2019-2022

LATA	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MAŁOLETNI
2019	302	253	39	10
2020	312	259	37	16
2021	178	133	40	5
2022	147	120	19	8

ŹRÓDŁO: Dane Powiatowej Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

OSOBY POKRZYWDZONE W WYNIKU PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA W LATACH 2019-2022

LATA	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MAŁOLETNI
------	--------	---------	-----------	-----------

2019	51	40	10	1
2020	41	34	7	0
2021	32	19	11	2
2022	30	25	2	3

ŹRÓDŁO: Dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrowi Mazowieckiej.

SPRAWCY PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE POWIATU OSTROWSKIEGO W LATACH 2019-2022

LATA	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MAŁOLETNI
2019	292	16	276	0
2020	294	14	280	0
2021	176	9	164	3
2022	142	4	135	3

ŹRÓDŁO: Dane Powiatowej Komendy Powiatowej Policji w Ostrowi Mazowieckiej.

SPRAWCY PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA W LATACH 2019-2022

LATA	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	MAŁOLETNI
2019	50	6	44	0
2020	41	7	34	0
2021	32	3	29	0
2022	30	2	28	0

ŹRÓDŁO: Dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrowi Mazowieckiej.

Z analizy powyższych danych statystycznych wynika, że w przeważającej większości osobami narażonymi na doznawanie przemocy są kobiety, natomiast mężczyźni wskazywani są jako osoby podejrzane o stosowanie przemocy domowej. W większości przypadków zjawisko przemocy domowej spowodowane jest nadmiernym spożywaniem alkoholu, który doprowadza do konfliktów i destabilizacji życia rodzinnego. Problem alkoholowy jest jednym z głównych czynników przyczyniającym się do agresywnych zachowań. Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem

i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe. W tych przypadkach konieczne jest by osoby stosujące przemoc w pierwszej kolejności

podjęły leczenie odwykowe, a w późniejszym etapie uczestnictwo w programach korekcyjno-
edukacyjnych.

LICZBA ZAŁOŻONYCH „NIEBIESKICH KART” W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA W LATACH 2019-2022

LATA	OGÓLEM	LICZBA NIEBIESKIC H KART A DLA KTÓRYCH WSZCZĘTO PROCEDURE	LICZBA NIEBIESKICH KART A ZAŁOŻONYCH W TOKU TEJ SAMEJ PROCEDURY	LICZBA SPORZĄDZONYCH NIEBIESKICH KART C	LICZBA SPORZĄDZONYC H KART D
2019	91	50	11	16	14
2020	46	41	3	1	1
2021	38	32	0	0	0
2022	31	30	5	12	6

ŹRÓDŁO: Dane Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrowi Mazowieckiej.

Z powyższych danych wynika, że na przestrzeni lat 2019-2022 w Gminie Ostrów Mazowiecka zauważalny jest spadek ujawniania przypadków przemocy domowej. Mogła się do tego przyczynić pandemia COVID-19, wprowadzona na terytorium całej Polski 20 marca 2020 roku, zakończona przez WHO 5 maja 2023 roku. Być może coraz większe otwarcie się społeczeństwa na problem przemocy jak również fakt rosnącego zainteresowania zjawiskiem przemocy, o którym szeroko dyskutują media, ułatwia osobom dotkniętym przemocą podjęcie działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji, stąd też odnotowany spadek liczby założonych Niebieskich Kart.

Z przedstawionych danych dotyczących Gminy Ostrów Mazowiecka wynika, iż przemoc domowa, mimo że w dalszym ciągu jest problemem wstydlivym, niechętnie ujawnianym, to coraz więcej takich osób decyduje się na poszukiwanie pomocy u przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem temu zjawisku. Warto zaznaczyć, że przemoc nie jest rozwiązaniem konfliktów rodzinnych i bezpośrednia reakcja na nią, jak również długotrwałe jej skutki przyczyniają się do wewnętrznego rozbicia rodziny. Z tego powodu ważne jest by osoba doznająca przemocy w miarę możliwości jak najszybciej uzyskała dostęp do profesjonalnego wsparcia.

2. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2023-2028 jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc domową; edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż: przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z urzędu, najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby dotkniętej przemocą i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna. Za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc. Zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osób dotkniętych przemocą, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia osobą dotkniętą przemocą domową .

Przemoc domową należy rozpatrywać z wielu perspektyw w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga wieloaspektowego podejścia, a przede wszystkim systemowego, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem.

Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez ścisłą współpracę, łączenie działań, przepływ informacji, określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów. Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy domowej niezbędna jest kompleksowość podejmowanych działań. Efektywność zapewni długofalowy system edukacji skierowany zarówno do grup zawodowych udzielających wsparcia, podejmujących interwencje i mających kontakt z osobami dotkniętymi przemocą jak również edukacja społeczna, mająca na celu przede wszystkim odkłamanie mitów i stereotypów, a także zmianę obyczajów i postaw sprzyjających i usprawiedliwiających przemoc domową.

Wzrost świadomości społecznej przyczyni się do zapobiegania przemocy, umożliwi szybsze reagowanie a także spowoduje, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

3. POZYTYWNE I NEGATYWNE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Pozytywne aspekty realizacji Programu ułatwiające jego realizację:

1. Akty prawne regulujące system przeciwdziałania i rozwiązywania problemów przemocy domowej.
2. Dobra współpraca i przychylność władz samorządowych.
3. Realizowana procedura „Niebieskiej Karty:”
4. Znajomość środowiska przez pracowników socjalnych OPS oraz dzielnicowych KPP.
5. Gotowość do współpracy służb, instytucji i organizacji pozarządowych.
6. Podnoszenie kwalifikacji i ciągłe doskonalenie zawodowe osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
7. Zaangażowanie osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
8. Postrzeganie przemocy jako jednego z najpoważniejszych problemów społecznych.
9. Zwiększająca się świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy domowej.
10. Silne więzi rodzinne.

Negatywne aspekty realizacji Programu utrudniające jego realizację:

1. Występowanie sprzeczności pomiędzy istniejącymi przepisami prawa, a możliwością ich zastosowania w praktyce przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości.
2. Funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy domowej; występowanie w rodzinach patologii (m.in. alkoholizm, narkomania, przestępczość).
3. Rozpad więzi rodzinnych, ubóstwo, niski poziom wiedzy społecznej na temat możliwości korzystania z pomocy, brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów.
4. Niska skuteczność oddziaływań terapeutycznych wobec osób uzależnionych.
5. Niewystarczająca skuteczność oddziaływań interwencyjno-motywacyjnych wobec osób stosujących przemoc.
6. Niewystarczająca skuteczność działań związanych z ochroną osób doznających przemocy.
7. Brak mieszkań socjalnych dla osób doznających przemocy domowej.
8. Niewystarczająca współpraca instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy domowej oraz placówek leczenia odwykowego (słaby przepływ informacji- czynnik ludzki, niedopracowane procedury).

9. Problem wypalenia zawodowego osób/służb realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej.
10. Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

4. CELE I ZADANIA PROGRAMU

CEL NADRZĘDNY:

Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ograniczanie skali i skutków stosowania przemocy poprzez zbudowanie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych lub uwikłanych w zjawisko przemocy.

CELE OPERACYJNE:

1. Edukacja społeczności lokalnej w celu podniesienia świadomości i wrażliwości dotyczącej zjawiska przemocy.
2. Budowanie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Profesjonalizm oraz szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc domową.
4. Szkolenie służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.
5. Diagnozowanie i monitorowanie problemów przemocy domowej na terenie gminy.

ZADANIA:

1. Edukacja społeczności lokalnej w celu podniesienia świadomości i wrażliwości dotyczącej zjawiska przemocy.
  - 1.1. Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych na temat przemocy domowej i jej negatywnych skutków.
  - 1.2. Prowadzenie kampanii edukacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.
  - 1.3. Prowadzenie w szkołach zajęć uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy domowej oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie.
2. Budowanie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
  - 2.1. Opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
  - 2.2. Dostęp do usług prawnych, psychologicznych w sytuacji kryzysu wywołanego zjawiskiem przemocy domowej.

- 2.3. Zwiększenie dostępności do akceptowanych społecznie form rozwiązywania konfliktów rodzinnych poprzez udział osób trzecich, w tym mediatorów.
- 2.4. Stosowanie procedury " Niebieskiej Karty", podejmowanie interwencji w środowisku.
3. Profesjonalizm oraz szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc domową.
  - 3.1. Poradnictwo w Punkcie Konsultacyjnym, wsparcie i pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
  - 3.2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej.
  - 3.3. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej.
  - 3.4. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie szybkiej, doraźnej pomocy w sytuacji kryzysowej, uczestniczenia w grupach wsparcia oraz grupach edukacyjno - terapeutycznych, prowadzenia indywidualnych programów pomocy, zabezpieczania noclegu w nagłych sytuacjach kryzysowych.
4. Szkolenie służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.
  - 4.1. Realizacja szkoleń i kierowanie na dostępne formy kształcenia pracowników instytucji realizujących zadania z zakresu przemocy domowej.
  - 4.2. Realizacja interdyscyplinarnych szkoleń dla przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej.
  - 4.3. Uczestniczenie członków Zespołu Interdyscyplinarnego w szkoleniach, konferencjach, seminariach, warsztatach na temat problematyki przemocy.
5. Diagnozowanie i monitorowanie problemów przemocy domowej na terenie gminy.
  - 5.1. Budowanie bazy danych dotyczących zjawiska przemocy domowej i jej aktualizacja.
  - 5.2. Monitorowanie zjawiska przemocy domowej w gminie Ostrów Mazowiecka.
  - 5.3. Badanie zasobów, potrzeb oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej.
  - 5.4. Monitorowanie osób stosujących przemoc domową ich obowiązku dotyczącego czynnego udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym/psychologiczno - terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

5. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Program jest realizowany od 2016 roku na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, a działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu są wdrażane w formie ciągłej.

ROZDZIAŁ III.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. ZASOBY INSTYTUCJONALNE

Bezpośrednio przeciwdziałaniem przemocy domowej zajmuje się sieć instytucji:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,

Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej,

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

Placówki oświatowo-wychowawcze z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka,

Wiejskie Ośrodki Zdrowia,

Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej,

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej,

Sąd Rejonowy w Ostrowi Mazowieckiej - kuratorzy zawodowi i społeczni,

Organizacje pozarządowe,

Ww. podmioty wchodzi w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Ostrowi Mazowieckiej.

2. POTRZEBY W SFERZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Prowadzenie systemu informacji i edukacji w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Stałe doskonalenie zasobów kadrowych; wypracowanie i wprowadzenie procedur i monitorowanie przemocy domowej.
3. Wprowadzenie spójnego systemu współpracy i koordynacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową.
4. Stałe monitorowanie, ewaluowanie oraz inicjowanie wprowadzania koniecznych zmian w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, edukacja społeczna.
5. Miejsca schronienia w związku z przemocą domową.

3. PRZEWIDYWANE EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć przede wszystkim poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy, jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Realizując działania zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2028 planuje się osiągnąć następujące efekty i rezultaty:

1. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej.

2. Zmianę postaw mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka wobec zjawiska przemocy domowej.
3. Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
4. Świadczenie kompleksowej pomocy dla osób doświadczających przemocy oraz świadków przemocy domowej.
5. Zwiększenie dostępności do profesjonalnej pomocy i specjalistycznego poradnictwa zarówno dla osób i rodzin doświadczających przemocy jak również dla osób stosujących przemoc.
6. Podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji zajmujących się zadaniami z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
7. Zwiększenie efektywności pracy pracowników służb i instytucji udzielających pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
8. Podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową poprzez kierowanie do programu korekcyjno – edukacyjnego/psychologiczno – terapeutycznego.
9. Zwiększenie poziomu wiedzy osób stosujących przemoc na temat skutków prawno-moralnych przemocy domowej.
10. Podniesienie kwalifikacji osób zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą domową oraz osób stosujących przemoc domową
11. Nabycie przez dzieci i młodzież umiejętności i wiedzy na temat podstawowych zasad przeciwdziałania przemocy.
12. Nabycie przez rodziców wiedzy i umiejętności na temat właściwych ról i postaw rodzicielskich, a także właściwego rozwiązywania wewnątrzrodzinnych konfliktów w rodzinach zagrożonych przemocą.

4. MONITORING I EWALUACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ, ŚRODKI FINANSOWE NA REALIZACJĘ PROGRAMU

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ostrów Mazowiecka podlegał będzie procesowi monitoringu i ewaluacji. Monitoring i ewaluacja programu będzie prowadzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w oparciu o sprawozdawczość oraz na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

1. Liczba rodzin uwikłanych w przemoc domową.

2. Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy.
3. Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.
4. Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
5. Liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba udzielonych porad.
6. Liczba przeprowadzonych interwencji.
7. Liczba grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dotkniętych przemocą.
8. Liczba dzieci objętych pomocą w ramach świetlic szkolnych.
9. Liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia.
10. Liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej, informacyjnej oraz szkoleniowej.
11. Liczba założonych „Niebieskich Kart”.
12. Liczba zgłoszeń o popełnieniu przestępstwa w związku z przemocą.
13. Liczba osób objętych oddziaływaniem Zespołu Interdyscyplinarnego.
14. Liczba powołanych grup roboczych.
15. Liczba osób objętych oddziaływaniem grup roboczych.
16. Liczba zarejestrowanych postępowań karnych dotyczących przemocy.
17. Liczba instytucji i organizacji działających w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w gminie.
18. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
19. Liczba osób zobowiązanych do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych/psychologiczno – terapeutycznych.

Monitorowanie Programu pozwoli m.in. na ocenę:

1. Poziomu realizacji zadań.
2. Form udzielanej pomocy rodzinom dotkniętych zjawiskiem przemocy.
3. Instytucji podejmujących działania na rzecz rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy.
4. Różnych form działań skierowanych do społeczności lokalnej.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w terminie do 31 marca każdego roku przedkłada Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu za rok poprzedni.

FINANSOWANIE PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2028 będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Ostrów Mazowiecka.

5. KONTROLA I NADZÓR

Kontrolę i nadzór nad realizacją Programu sprawuje Wójt Gminy Ostrów Mazowiecka oraz Rada Gminy Ostrów Mazowiecka.